

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Corpus Juris Canonici

Gregor <XIII., Papst>

M. DC. LXI. Coloniae Munatianaee, 1661

De Censibus, Exactionibus, & procurationibus. Titulus XX.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62953](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62953)

DE IVRE PATRONATUS a. TITVLVS XIX. CAP. I.

Donato juri patronatus laici facta loco ecclesiastico, etiam sine consensu Episcopi, tenet, non tamen prejudicat juri Episcopi. h. d. Dominicus.

Pontificius octavus. Illiciusus patronatus ecclesie sibi competens, et dem vel alteri ecclesie sui loco religioso duxerit conferendum, hujusmodi collatio (quamvis absqz assensu Episcopi facta fuerit) efficax est censenda b. Per prefatam tamen collationem juri Episcopi, qui eidem assensum non praeiit, nolumus in aliquo derogari.

Laicus quadrimestre tempus habet ad presentandum: ecclesia vero semestris, licet a laico acquirere ius patronatus, hoc dicit Dominicus.

Verum licet patronus laicus ad presentandum tempus habeat quadrimestre duntaxat: ecclesia tamen (vel monasterium, cui facta est a laico ius patronatus collatio) tempus habet semestris. Et omnino quantum ad presentationem pertinet, non ut patronus laicus, sed ut patronus debet ecclesiasticus reputari.

DE CENSIBVS, EXACTIONIBVS, & procuracionibus. TITVLVS XX. CAP. I.

Archiepiscopus volens provinciam visitare, prius debet visitare ecclesiam, civitatem, & diocesim propriam, clericos & laicos curandem. h. d. Dominicus.

Innocentius IV. Romana e ecclesia: & infra. Stratumus, ut quilibet Archiepiscopus suam volens visitare provinciam, prius ecclesie suae capitulum ac civitatem & diocesim propriam plenè visitate procuret: nec sit solam erga majorum, sed etiam minorum ecclesiarum, nec circa clericorum tantum, sed etiam populorum visitationem intentus. Et si commode vel ablique difficultate accedere ad unamquamque non poterit, de pluribus locis ad unum congruum clericos & laicos studeat convocare, ne in illis visitatio postponatur.

Dispositio diocesis. Archiepiscopus in parte vel in totum visitat omnia loca ecclesiastica, clericos & populum provinciae procuracionem à visitatu recipiendo. h. d. Dominicus.

Deinde liceat ei per totam provinciam vel ejus partem visitationis officium exercere, civitates & dioceses, suffraganeos suos & eorum subditos, cathedralium & aliarum ecclesiarum capitula & monasteria, ecclesias & alia religiosa & pia loca, clericos & populos liberè visitando, ac procuraciones à locis tantum recipere visitatis.

Archiepiscopus post acceptam visitationem in una diocesi transire ad aliam, ad primam redire non potest: nisi de novo eam iterò in tota provincia. Dominicus.

Ex quo tamen aliquam de ipsius diocesisbus visitate coeperit, nunquam postea, si vetotam siue partem ejus visitaverit, revertatur causa visitationis ad illam, priusquam omnes reliquae ipsius provinciae dioceses in toto vel in parte (quas secure visitare poterit) & sua denud fuerint visitatae. Quod si forte eadem diocesis vel aliqua ibi ecclesia plus alius indiguerit visitari: tunc aliarum

a De materia hujus rei, vide quod nosissimè decrevit Concil. Trid. sess. 25. de reform. c. 9. b Vid. l. cum a matre. C. de re. vin. & l. peto. §. frat. ff. de leg. 2. c De materia hujus decreti, praeter statuta in Conc. Later. sub Alexand. III. c. 4. & in Concil. Later. sub Innocent. III. c. 33. vide omnino quae nosissimè servavit Concil. Trid. sess. 24. de reform. c. 8.

Religiosi mendicantes, per Papam post Concilium approbati & confirmati, non possunt aliquam ad professionem recipere, domum vel locum de novo acquirere, nec acquisita sine licentia alienare, nec ex officio praedicatorum, visitationes sermone audire, vel ad sepulchra non admittere. Ex causa factum non tenet, & contra factum, excommunicantur. h. d. Dominicus.

Confirmatio solum per sedem eandem, postquam concilium instituit, quibus ad congruum sustentationem reditus aut possessiones habere professio sine regula quilibet interdicitur, sed per quamvis publicum tribuere visum solet in terra mendicantibus: modo licentiam subscipere infra scripto, ut videlicet professio eorumdem ordinum ita liceat in illis remanere, & velut, quod nullum deinceps ad eorum professionem admittant, nec de novo domum vel aliquem locum acquirant, nec domos seu loca, quae habent, alienare valeant sine sedis ejusdem licentia speciali. Nos enim ea dispositioni sedis Apostolicae referamus, in terra sancta in eisdem, vel pauperum, vel alios pios usus per locum ordinarios, vel eos, quibus sedes ipsa commissae, conservanda. Si vero secus praesumptum fuerit, nec professionem receptam, nec domorum vel locorum acquisitionem, aut ipsorum, ceterorumque honorum alienationem, & nihilominus contrarium facientes sententiam excommunicationis incurrant. Personis quoque ipsorum ordinum omnino interdicitur, quoad exactiones, praedicatorum & audientiae confessionis officium, nec a eorum sepulchrum.

Religiosi ordinum mendicantium, praedicatorum, minores, heremiticorum, & carmelitarum non comprehendit, hoc dicit Dominicus.

Sunt ad praedicatorum & minorum ordines (quos ex parte ex utilitate ecclesiae universali proveniens perhibet approbatus) praesentem non patitur constitutionem extendi. Ceterum Eremitarum sancti Augustini, & Carmelitarum ordines, quorum institutio dictum Concilium generale praecellit, in solido statu volumus permanere.

Episcopi ad visitandum revocant, non collegialiter, sed singulariter ad diocesim transire possunt. h. d. Dominicus.

Ad hoc personis ordinum (ad quos constitutio praedicta extenditur) transire non debent: ita quod nullus ex ordinibus concedimus generalem: ita quod nullus ex ordinibus, vel conventus ad conventum se, ac loca sua colliter transferat, sed ejusdem super hoc permissione specialiter non obtenta.

DE CAPELLIS MONACHORUM. TITVLVS XVIII. CAP. I.

Episcopi in ecclesia Monachorum ad curam populi per Episcopum ad ipsorum praesentationem, per eundem (si causa subsistat) sicut designantur. h. d. Dominicus.

Bonifacius octavus.

Religiosi, qui ad curam populi per Monachos in locorum ecclesiis praesentantur Episcopis, & instituantur ab ipsa: (cum debeant esse perpetui & visitatione vel statuto quovis contrario non obstantes, ad eandem nequeant ecclesiam (nisi per Episcopos, & ex causa rationabilis) amoveri.

a In manuscriptis, ita: ac etiam sepulchrum. b alii transmittunt, c Dicitur, perperam, quod significat, vid. Fulg. consil. 17. in causa Bonaciti, & Alex. consil. 10. in ep. omisso multo. in i. volam.

visitatione intermissa redeat ad eandem, si à loci diocessano requisitus extiterit, vel de omnium aut majoris partis Episcoporum ejusdem provincie processerit consilio & assensu: ad quod idem se pronos exhibeat, ne nimium profectus aliquatenus negligatur. Si vero malitiose in his difficultatem adhibuerint, Archiepiscopus licentiam super hoc à sede Apostolica postulet confidenter.

Expedita visitatione non reiterari illam Archiepiscopus sine consilio suffraganeorum, & definitione in scriptis prius facta: debet. Amen. reitinerare ab illis qui in prima non fuerant visitati. hoc dicit. Dominicus.

Postquam autem semel omnes provincie sue diocesis visitaverit, licitum sit ei postea (prius tamen suffraganeorum suorum requisito consilio, & ipsius definitione super hoc habita coram eis, qua in scriptis redigi volumus, ut possint à aliis esse nota) visitationem per eandem reiterare provinciam, juxta modum superius annotatum: etiam si non interveniat in hoc suffraganeorum ipsorum assensus: illam semper providentiam adhibendo, ut in posterioribus visitationibus illas ecclesias, eoque clericos & populos prius visiter, qui non fuerant ab eo in prioribus visitati: nisi magis sit illius visitationis officium opportunum.

Archiepiscopus visitans debet proponere verbum Dei, inquirere de vita ministrorum, & de pertinentibus ad divinum officium, abfque juramento: infamatis ordinariis denunciare, & notoria crimina punire. h. d. Dominicus.

Sanè hujusmodi impensurus officium, proposito verbo Dei querat de vita & conversatione ministrantium in ecclesiis & locis aliis divino cultui deputatis, ac ceteris, quæ ad officium ipsius spectant abique coactione & exactione qualibet juramenti, ad ipsorum emendationem per salubria monita & nuncia levia nunc aspera iuxta datam sibi à Deo quibus occurrerit infamia, cetera eos ordinariis ipsorum, si videntur expeditè. Notoria verò crimina, quæ examinatione non egent (cum super his meritis notari possit ordinariis negligentia eorumdem) liberè corrigat, poenam pro illis debitam infligendo.

Visitans non in pecunia, sed in utilibus recipiet procuracionem moderatam: nec famula sua aliquid recipere potest etiam preteritum officii, nec ipse, nisi sua aliquod munus etiam oblationem recipiat. h. d. Dominicus.

Procuraciones autem recipiat, secundum quod est in canonibus & constitutum: nullam tamen pecuniam ipsæ vel aliquis de sua familia, occasione alicujus officii aut consuetudinis, seu quolibet alio modo earum nomine, sed in victualibus expensas tantum recipiat moderatas. Caveat insuper, ne ipse vel quisquam suorum aliquid minus quodcumque sit, & qualitercumque offeratur, presumat recipere: ut non quæ sua sunt videatur querere, sed quæ lesa à Christi. Quod si fuerit contra presumpsum, recipiens maledictionem incurat à qua nunquam (nisi duplum restituit) liberetur: volumus enim in his fraudem quamlibet penitus evitari.

Forma visitationis premissa servari debet in Episcopis & aliis prelati inferioribus: regularium consuetudinibus exceptis hoc dicit. Dominicus.

Hanc autem visitandi formam ab universis etiam Episcopis aliisque prelati ordinatio jure suos subiectos & visitantibus, plene observari precipimus: salvis super hoc rationabilibus & approbatis religionum consuetudinibus & regularibus institutis.

a. al. Poffet. b. Vid. omnino Conc. Trid. sess. 1. de reform. ca. 1. c. Hec canones habent in Conc. Later. sessio cap. citati. d. al. deest. dicitur, 159. e. al. subditur.

Quia decreta Innocentii IV. super preteritis non sunt servanda in illo capitulo, quo preceperat procuraciones in visitationibus non recipi, & non recipere munera, nec etiam procuraciones in visitationibus à locis non visitatis: illam confirmat, pona adhibere. Ioann. Andr.

Gregorius X. In generali Concilio Lugdunensi.

Rigit perverforum à audacia, ut non simus solum delictorum prohibitionem contenti, sed etiam pecuniam delinquentibus imponamus. Constitutionem itaque felicis recordationis Innocentii Papæ IV. prohibitionis nostræ ediam, super non recipiendis in pecunia procuracionibus, ac super receptione munerum, visitationibus eorumque familiaribus interdicit, quam multo roboratur temeritas præterire, volentes in violabiliter observari: eam decernimus penè adjectione jurandam, transuentes, ut universi & singuli, qui ob procuraciones satisfactionem visitationis debent exigere pecuniam, vel etiam à volente recipere, vel aliis constitutionem ipsam recipiendo munera, five visitationis officio non legitime procuracionem in visitationibus, aut aliquid aliud procuracionis occasione violare presumpserint, duplam partem, quod receperint ecclesie, à qua id receperint, infra mensem reddere teneantur. Alioquin excommunicentur, Archiepiscopi, Episcopi, duplum ipsam ultra prædictum tempus restituere differentes, in quantum sibi ecclesie sentiantur interdictionem. Inferiores vero officio & beneficio noverint se suspensos, quod si de tempore hujusmodi gravatis ecclesiis plenam satisfactionem impendant: nulla eis in hoc dantur sententia, liberalitate sententia valitura.

Visitans recipere potest procuracionem in pecunia moderatam, sed non die altera quam presentacionem non recipiat, nisi pona visitaverit loca. h. d. Dominicus.

Felices & recordationis Gregorius Papæ X. preceperat, ut nos prohibuit in concilio Lugdunensi, ne aliqui ob procuracionem sibi ratione visitationis debentam exigere pecuniam presumant, vel etiam recipere volente. Verum quoniam rerum experientia convulsa est, ex hoc tam perfonis visitationibus, quam locis & ecclesiis visitatis multa incommodorum discordia provenire, concedimus, ut Patriarche, Archiepiscopi, Episcopi, & alii, quibus ex officio visitatorum rectoribus & personis pecuniam licite recipere valent, pro tempore moderatis facultatis in visitationibus, diebus quibus visitationis officium personaliter exercebunt: Adjicientes, quod non liceat visitanti nisi unam procuracionem recipere una die, five unum locum solum visitaverit, si plura, etiam si locum solum visitaverit, cum eadem ad procuracionem integram perfolvendam, cum eadem sufficere debeat, ut temporalia metar à locis pecuniam liter visitatis, pro diebus, quibus eis spiritalia subministrat. Cetera verò in eadem prædictæ constitutionis contenta in suo volumus robore perdurare.

Si universitas vel singulari persona ecclesie vel ecclesie personam compulerit servare pedagum, vel quatuor, vel ex alio modo robur sui, quæ causa negotiorum non de personis, vel personis, quæ sunt excommunicati, & universis subiectis, quæ sunt contrarias consuetudo. Cetera ad ea, quod dicitur, quæ sunt aliquæ hanc sententiam incidisse veli sublatam debent, & ipsa sententia servare, ut sit. present. Item. 159.

a. Vid. Conc. Trid. sess. 1. de reform. ca. 1. b. Hec canones habent in Conc. Later. sessio cap. citati. c. Vid. Conc. Trid. sess. 1. de reform. ca. 1. b. si tamen in episcopo coram.

Bonifacius VIII.

Idem.

Quoniam a pedagiorum exactione, tam iure cano-
nico, quam civili regulariter merito sint damnate: b-
niam tamen districtius ne ab ecclesiis & personis eccle-
siasticis talia exigantur, prohiberi oportet, quanto si id
sibi non potest indebita personis reatus incurritur, & offen-
sionem committitur. Cum igitur ecclesie eccle-
siasticę personę ac res e ipsarum non solum iure
humano, quinimo & divino, a secularium personarum
abusibus sint immunes: confirmationem felicis reco-
rdationis Alexandri Papę IV. prædecessoris nostri (qui tra-
dit ecclesias & personas ecclesiasticas ad pedagia & gui-
tagia penitus non teneri, nec ad exhibendum vel solven-
dum talia pro rebus suis propriis, quas non causa nego-
tiorum deserunt vel deserunt faciunt, seu transmittunt.) Vo-
lentes propter multorum insolentiam & abusum penę
sententia adjuvare, adhibemus districtius inhi-
bentia consuetudine quorundamque, quę dicenda
sunt verius, non obstante) ut nec collegium,
nec universitas, nec aliqua etiam singularis persona cu-
iuscunque in dignitate, conditionis aut status, a præfatis
ecclesiis, aut personis, pro personis ipsius aut rebus præfa-
tis exigat, vel extorqueat, per se vel per alium, suo
iure vel etiam alieno, aut eas ad huiusmodi persol-
venda compellat. Qui verò contra fecerint, si personę
sunt singulares, excommunicationis: si autem colle-
gia vel universitates civitatis, castri, seu loci alius cuius
libet, ipsa civitas, castrum vel locus interdicti sen-
tentia ipso facto incurrant: nec ab excommunicatione
absolutionem vel interdicti relaxationem
habebunt, donec exacta plenarie restituerint, & de trans-
gressione satisfecerint competenter.

CAP. V.

Idem.

Idem.

Idem.

DE CONSECRATIONE ECCLESIE
VEL ALTARIS.

TITVLVS XXI.

CAP. VNIC.

Idem.

Idem.

SI a ecclesiam pollui sanguinis effusione contingat,
ipsum cimiterium, si contiguum sit eidem, censetur
esse pollutum: unde antequam reconciliandum
fuerit, non debet in eo aliquis sepeliri. Secus si remo-
tum fuerit ab eadem. Non sic quoque in casu conver-
so sentimus, ut videlicet polluto cimiterio (quamvis ec-
clesia contigua) debeat ecclesia reputari polluta: ne-
minus dignam, majus, aut accessorium principale ad se
trahere videatur. Non unum, sed plura cimiteria esse
noscentur, quę quamvis sibi coherentia, pariete tamen
medio seunguntur. Ideoque violato eorum altero, alterum
(licet de uno ad aliud per portam intermedium ha-
beat accessus) non propter hoc reputabitur violatum.

DE RELIQUIIS ET VENERATIONE
SANCTORUM.

TITVLVS XXII.

CAP. VNIC.

Idem.

Bonifacius VIII.

GLoriosus & Deus in sanctis suis, & in ma-
jestate mirabilis, ejus ineffabilis altitudo pruden-
tissime nullis inclusa limitibus, nullis termi-
nis comprehensa, recti censura iudicii celestia pariter
& terrena disponit, etiam cunctos ejus ministros ma-
gnificos, altis decorat honoribus, & celestis efficit bea-
titudinis possessores: illos tamen (ut dignis digna repen-
dat) potioribus attollit insignis dignitatum, & præ-
riorum uberiori retributione prosequitur, quos & di-
gno agnoscit, & commendat ingenitior excellentia
meritorum. Sic & alma mater ecclesia ejus sacra vesti-
gia prosequens, & exemplo ducta laudabilis, licet uni-
versos in regnis celestibus constitutos studis honora-
re sollicitis & sonoris effere præconiis non desistat: glo-
riosissimos tamen Christianę fidei principes, athletas
Dei electos, justos seculi iudices, lumina vera mundi,
videlicet Christi redemptoris Apostolos numero duo-
deno contentos, qui viuentes in carne prædictam eccle-
siam suo precioso sanguine plantaverunt, ipsam erigen-
do sublimiter, & disciplinis sanctissimis dirigendo: Re-
verendissimos etiam patres virosque clarissimos quatuor
Evangelistas Domini, per quorum diligentissima & fe-
delissima studia eidem ecclesie sacra Evangelia illuxerunt:
Egregios quoque ipsius doctores ecclesie beatos
Gregorium, qui merito inchoyus sedis Apostolicę curati-
gellii, Augustinum & Ambrosium venerandos d an-
tistites, ac Hieronymum sacerdotii prædium titulo,
extimos confessores summis attollere vocibus, laudi-
bus personare præcipuis, & specialibus disponit hono-
ribus venerari. Horum quippe doctorum petulencia &
salutaria docuimena prædictam illustrarunt ecclesiam,
decorarunt virtutibus, & moribus infirmarunt: per i-
ptos præterea quasi luminosas ardenesque lucernas su-
per candelabrum in domo Domini politas (errorum
tenebris profugatis) totius corpus ecclesie tanquam
sydus irradiat matutinum: eorum etiam fecunda fa-
cundia celestis ingui grava inflante scripturarum
anigmata referat, solvit nodos, obscura dilucidat, du-

De materia hujus decretali, vide plenè in decretalibus et
alio in cap. ecclesie de consecrat. dist. 1. b. Vide Chassanum
in Catholico gloria mundi, part. 3. considerat. 20. & multi sequen-
tibus. c. Vide text. 89. dist. 10. ad h. fin. & alio
revertenda.